

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/42323>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

FOCUS - 1 of 1 DOCUMENT

Vrij Nederland

June 24, 2006

De leerschool der liefde van de eenentwintigste eeuw**BYLINE:** MAARTEN STEENMEIJER**SECTION:** REPUBLIEK DER LETTEREN**LENGTH:** 1515 words

Al is hij de pensioengerechtigde leeftijd lang voorbij, alles wat Mario Vargas Llosa schrijft, gonst van het leven. Hij heeft Nederland nog maar net in een vlammend opiniestuk de oren gewassen over de hypocriete houding ten opzichte van asielzoekers, of hij bezorgt ons veel amusement met een sprinkelende roman over een onmogelijke liefde.

Een paar weken geleden opperde Eduardo Mendoza tijdens de presentatie van zijn nieuwe roman dat er een euthanasieregeling zou moeten komen voor opgebrande schrijvers die maar door blijven schrijven. Dat was natuurlijk schertsend bedoeld, zoals bijna alles wat de schrijver van De stad der wonderen in het openbaar beweert. Maar hij had wel een punt. Ook al is wat ze op papier zetten niet meer dan een schaduw (of nog minder) van wat ze vroeger maakten, toch kunnen veel schrijvers op leeftijd de pen maar niet laten liggen. Neem Garcia Marquez, die het bij de prachtige kleine roman Over de liefde en andere duivels (1994) had moeten laten, maar daarna toch nog drie boeken afleverde die afbreuk doen aan zijn schrijverschap, waaronder zijn bijna onleesbare memoires Leven om het te vertellen en de onevenwichtige oudemannennovelle Herinnering aan mijn droeve hoeren.

Ook Mario Vargas Llosa is de pensioengerechtigde leeftijd al ruimschoots gepasseerd, maar in zijn werk is daar nog niets van te merken. Of het nu om het essay gaat dat hij elke twee weken voor El Pais schrijft, de lezingen die hij overal ter wereld houdt, de reportages en toneelstukken die hij bij tijd en wijle schrijft of om de

romans die hij in een strak ritme toevoegt aan zijn toch al immense oeuvre: alles wat Llosa schrijft, bruist nog altijd van vitaliteit, nieuwsgierigheid en verontwaardiging. Een paar weken geleden nog wond de schrijver zich in El Pais enorm op over de Hirsi Ali-affaire en gaf hij de Nederlandse regering en het Nederlandse volk naar aanleiding hiervan een flinke veeg uit de pan en laakte hij hun laffe, hypocriete houding ten aanzien van politieke vluchtelingen en terrorisme.

Natuurlijk is er in de loop van de jaren wel het een en ander veranderd in Llosa's romans. Het opvallendst is wel dat ze een stuk toegankelijker zijn geworden. Zo waren Het groene huis en Gesprek in de Kathedraal nog enorme puzzels waarin de schrijver de verschillende verhaallijnen in honderden stukjes had geknipt. Daarmee wilde de schrijver de lezer aan den lijve laten ondervinden dat de werkelijkheid zich niet gemakkelijk gewonnen geeft. Met zijn vierde roman Pantaleon begon Llosa van koers te veranderen. De lezer moest nog wel het nodige knip- en plakwerk verrichten, maar er viel voor het eerst ook veel te lachen. Daarna ging het roer helemaal om en zou Llosa met wisselende ingrediënten en in verschillende verhoudingen het nuttige met het aangename blijven combineren.

Met Het ongrijpbare meisje lijkt Llosa dit patroon te doorbreken, want hij heeft zijn literaire trukendoos deze keer nauwelijks opengetrokken. Het verhaal wordt in chronologische volgorde verteld, onaangekondigde verspringingen in tijd en ruimte ontbreken, op elk moment is duidelijk wie er aan het woord is en er is maar een verhaallijn. Vargas Llosa schreef, kortom, nooit eerder zo rechttoe rechtaan. Het is alsof hij het zichzelf en de lezer nu niet moeilijk wilde maken en alleen maar lol wilde hebben met zijn verhaal over een onmogelijke liefde. Aan het woord is de Peruaan Ricardo Somocurcio. In zijn jonge jaren raakt hij gebiologeerd door Lily, een aantrekkelijk, expressief maar ook geheimzinnig meisje uit Chili dat een hele zomervakantie lang de harten van alle jongens in de bourgeoiswijk Miraflores (Lima) sneller doet kloppen. Maar na haar ontmaskering - ze blijkt niet rijk en Chileens maar arm en Peruaans te zijn -

verdwijnt ze even abrupt als ze was verschenen.

Ricardo is een jongen met weinig ambities. Hij wil eigenlijk maar een ding: naar Parijs gaan ('de mooiste stad van de wereld') om daar de rest van zijn leven te blijven wonen. Hij voegt de daad bij het woord en vindt al snel een baan als tolk-vertaler bij de Unesco. In de Franse hoofdstad kruist Lily zijn pad weer. Ze is op doortocht naar Cuba, waar ze een opleiding tot guerrillera zal krijgen. Hij wordt stapelverliefd en ziet haar met lede ogen naar Cuba vertrekken. Hij hoort niets meer van haar en moet van een vriend het gerucht vernemen dat ze een verhouding heeft met een legendarische commandant van de Cubaanse revolutie.

Maar Lily is geen echte guerrillera, Lily wil alleen maar hogerop. Daarom slaat ze een Franse diplomaat aan de haak en vestigt ze zich met hem in Parijs, waar Ricardo eindelijk weer haar minnaar kan worden. Maar ineens is ze verdwenen, met het geld van haar echtgenoot. Dit patroon herhaalt zich jaren later in swinging London, waar Lily - die nu Mrs. Richardson heet (naar het jaren-zestigicoon Mrs. Robinson, vermoed ik) - zich stierlijk verveelt als echtgenote van een steenrijke Engelse broker. Ook nu is Ricardo haar niet genoeg en neemt ze de benen. Naar Japan ditmaal, waar ze zich laat inpakken door een perverse maffiabaas die haar allerlei riskante klussen laat opknappen en haar onderwerpt aan een keur van seksuele vernederingen en martelingen.

Wanneer ze terugkeert naar Parijs, is ze lichamelijk en psychisch een wrak. Ricardo ontfermt zich met engelengeduld over haar. Ze herstelt langzaam maar zeker, trouwt met hem en gaat zelfs aan het werk. Ricardo kan zijn geluk niet op. Maar wederom kruipt het bloed waar het niet gaan kan en verdwijnt ze ineens, om jaren later voor de allerlaatste keer weer in zijn leven op te duiken.

Het ongrijpbare meisje is een eenvoudig verhaal dat met eenvoudige middelen wordt verteld en voldoet als zodanig uitstekend. Maar voor wie meer wil dan een spannende, geestige en soms ook ontroerende liefdesgeschiedenis valt er nog veel meer te genieten. Zo heeft Llosa talrijke terzijdes in zijn verhaal verwerkt die ik niet graag had willen missen, zoals Ricardo's typering van de Franse hebbelikheden en onhebbelikheden, zijn gedachten over vriendschap, ballingschap en het vertalersberoep, en niet te vergeten het prachtige verhaal over het geadopteerde Vietnamese jongetje dat op wonderlijke wijze zijn spraakvermogen

terugkrijgt.

Ook als ode aan de Franse literatuur valt er het nodige te genieten. In de Spaanse editie zet de voorkant je al op dit spoor. Daarop prijkt een foto met op de achtergrond de Notre Dame en op de voorgrond een schrijvende hand (waarschijnlijk van de schrijver) op een terrastafel. Dat lijkt me een onmiskenbare verwijzing naar Victor Hugo's verhaal van de onmogelijke liefde van de klokkenluider voor het zigeunermeisje Esmeralda. In de roman zelf worden teksten van onder meer Apollinaire, Balzac, Flaubert, Moliere en Valery genoemd of geciteerd. De belangrijkste tekst is ongetwijfeld De leerschool der liefde van Flaubert, waarvan Llosa vermoedelijk het grondpatroon van zijn roman heeft afgekeken (mogelijk in combinatie met Bunuels zwanenzang *Cet Obscur Objet du Desir*). Met zijn verslaving aan zijn onmogelijke liefde is Ricardo een twintigste-eeuwse Frederic Moreau, al is hij een stuk vitaler dan zijn Franse voorganger en laten de talrijke expliciete seksscenes er geen misverstand over bestaan dat hij, in tegenstelling tot Flauberts personage, wel het bed heeft gedeeld met zijn grote liefde

Het ongrijpbare meisje is te licht van toon om veel achter deze verwijzingen te zoeken. Dat geldt ook voor de talloze autobiografische elementen waarmee Llosa zijn roman heeft doorspekt. Zo is Ricardo even oud als de schrijver, groeide ook hij op in Miraflores, wilde ook hij niets liever dan in Parijs wonen en ging hij daar eveneens voor de Unesco werken. En net als Llosa woont Ricardo een tijdlang in Londen en Madrid. Dankzij deze opvallende overeenkomsten springen de verschillen des te meer in het oog. Zo ruilde Llosa, in tegenstelling tot Ricardo, zijn baan bij de Unesco al snel in voor het schrijverschap en is hij al zo'n veertig jaar een getrouwd man en vader van drie kinderen.

Deze kruisbestuiving tussen fictie en werkelijkheid is besmettelijk, met als gevolg dat zo ongeveer alles in Het ongrijpbare meisje wel iets met Vargas Llosa van doen lijkt te hebben en er zich een waaier aan intrigerende vragen opdringt. Is de perverse Japanse minnaar van het ongrijpbare meisje niet een karikatuur van Fujimori, de door Vargas Llosa verfoeide ex-president van Peru? Staat het ambitieuze en tegelijk stuurloze, onbetrouwbare maar ook tragische meisje wellicht symbool voor Peru? En heeft het ook in seksuele zin ongrijpbare meisje niet iets van tante Julia, Vargas Llosa's oudere tante met wie hij korte tijd getrouwd was en over wier seksuele temperament hij in Tante Julia en meneer de schrijver in

detail was getreden? Of heeft Vargas Llosa in dit boek misschien een leven bij elkaar gefantaseerd dat het zijne had kunnen zijn als de kaarten iets anders waren geschud? Een ding is in elk geval zeker: hij had zichzelf en zijn lezers geen mooier cadeau voor zijn zeventigste verjaardag kunnen geven dan deze sprankelende roman.

LOAD-DATE: June 27, 2006

LANGUAGE: DUTCH;NEDERLANDS

© Copyright 2006 Weekbladpers Tijdschriften